

Κοσμάκης
26/4/2015

Μέχρι Κυριακή 1.295 λέξεις

Ψηλαφώντας στο σκοτάδι

του Κώστα Σημίτη

Το σημερινό πρόβλημα της χώρας μπορεί να συνοψιστεί στη σύντομη διαπίστωση ότι πορεύεται χωρίς σχέδιο και συγκεκριμένες επιδιώξεις, ευκαιριακά, με συνεχείς αντιπαλότητες, με φαντασιώσεις και ανεργάτιστα ιδεολογήματα. Η νέα κυβέρνηση υποσχέθηκε μια νέα σχέση με την Ευρωζώνη και την Ένωση, η οποία θα εξασφαλίζει στη χώρα αξιοπρέπεια. Αξιοπρέπεια θα υπάρξει κατά την κυβέρνηση, όταν δεν μας υπαγορεύονται οι αποφάσεις μας, όταν θα μπορούμε να επιλέγουμε όποια πολιτική θέλουμε. Αλλά το πλαίσιο και οι κανόνες δράσεις, οι συσχετισμοί δυνάμεων, οι δυνατότητές μας έχουν διαμορφωθεί εδώ και δεκαετίες με τη συμμετοχή μας, αλλά και από το παγκόσμιο περιβάλλον στο οποίο υπάρχουμε. Δεν βρισκόμαστε μόνιμα σε ένα σημείο νέας εκκίνησης, όπου έχουμε τη δυνατότητα να ακολουθήσουμε κάθε πορεία που θέλουμε ανάλογα με τις επιθυμίες κάθε νέας κυβέρνησης. Ζούμε με όρια και δεσμεύσεις που δημιουργήσαμε εμείς οι ίδιοι με τις πρωτοβουλίες μας αλλά και φίλοι, εταίροι και αντίπαλοι που υπήρχαν και πάντα επηρεάζουν το οικονομικό, πολιτικό και γεωπολιτικό περιβάλλον μας.

Η συμμετοχή στην Ευρωζώνη δεν ήταν τυχαία ή αυθαίρετη επιλογή. Πραγματοποιήθηκε με τη θέληση του ελληνικού λαού και χάρη στις σκληρές προσπάθειές του. Μας έδωσε τη δυνατότητα συνεργασίας με τις ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της παγκοσμιοποίησης και της

διαμόρφωσης υπερεθνικών πολιτικών από τις ευρωπαϊκές χώρες και την παγκόσμια κοινότητα.

Έχουμε περιορισμούς που προκύπτουν από τις ικανότητές μας, τις παραγωγικές μας δυνάμεις, τον τρόπο λειτουργίας της κοινωνίας μας όπως διαμορφώθηκαν επί πολλές γενιές. Αρνούμαστε στην πλειοψηφία μας να συνειδητοποιήσουμε τους περιορισμούς αυτούς και να συμπεράνουμε ότι για να αλλάξουμε την κοινωνία μας στην κατεύθυνση μιας αναπτυγμένης χώρας με δυνατότητες, με μεγαλύτερη ελευθερία στη λήψη αποφάσεων, χρειάζεται επίπονη προσπάθεια για πολλές δεκαετίες. Παραβλέπουμε συνειδητά ότι όσο πιο πίσω οδηγούμαστε με οικονομικές κρίσεις, πολιτικές διαμάχες και ανόητους πειραματισμούς τόσο περισσότερος καιρός θα απαιτηθεί για να ξεπεράσουμε την υστέρησή μας.

Αλλαγή πολιτικής σημαίνει επέμβαση σε κοινωνικές δομές για να επιτύχουμε ένα διαφορετικό αποτέλεσμα. Αν θέλουμε τα παιδιά μας να αναπτύξουν περισσότερες κριτικές ικανότητες, για να είναι πιο αυτόνομα στη σκέψη τους, θα πρέπει να τα εκπαιδεύσουμε να απαντούν σε ερωτήσεις κρίσεως. Σήμερα ζητάμε την αποστήθιση κειμένων ήδη από τα πρώτα χρόνια του σχολείου και την αποδοχή απόψεων που δεν εξηγούμε. Η αναμόρφωση της παιδείας δεν μπορεί να αρχίζει με τη διαμάχη αν χρειάζονται ή όχι τα πειραματικά σχολεία. Η ενέργεια αυτή δείχνει ότι παραβλέπουμε τα σημαντικά προβλήματα και περιορίζομαστε σε επιλεκτικές παρεμβάσεις που εξυπηρετούν πολιτικές σκοπιμότητες, δηλαδή σε προχειρότητες. Χρειάζεται σχέδιο με στόχους. Όχι μόνο στη παιδεία αλλά σε όλους τους τομείς.

Αλλαγές και νέοι στόχοι προϋποθέτουν να εξετάσουμε τα μέσα που διαθέτουμε και τι αποδίδουν. Αν ο πλούτος που παράγουμε είναι διακόσια δις το χρόνο, οι εισπράξεις του κράτους με τη φορολογία, οι δυνατότητες επενδύσεων των επιχειρήσεων, οι δαπάνες για την παιδεία, την υγεία, τις ένοπλες δυνάμεις, τις κοινωνικές παροχές, οι επιδοτήσεις στον αγροτικό τομέα, στα σχεδιαζόμενα δημόσια έργα πρέπει να συναρτηθούν με τις περιορισμένες και όχι απεριόριστες δυνατότητες που παρέχει το ποσό αυτό. Την αυτονόητη και βαρετή αυτή αλήθεια ξεχνάμε πολύ συχνά. Η ρήση «λεφτά υπάρχουν» είναι το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα της αδυναμίας να συνδυάσουμε σχεδιασμούς και πραγματικότητα. Το αποτέλεσμα είναι η κρίση που ζούμε. Όμως ακόμη και σήμερα η πρακτική του λεφτά υπάρχουν συνεχίζεται. Αγοράζονται όπλα, πραγματοποιούνται χιλιάδες προσλήψεις, λαμβάνονται αποφάσεις που μας κοστίζουν εκατοντάδες εκατομμύρια πρόστιμα από την Ένωση.

Η πολιτική των ελληνικών κυβερνήσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης, η στάση της Ευρωζώνης, τα Μνημόνια αποτέλεσαν τα τελευταία πέντε χρόνια το επίκεντρο μιας έντονης διαμάχης και ανταλλαγής κατηγοριών ακόμη και ύβρεων μεταξύ των ελληνικών κομμάτων. Η σημερινή κυβερνητική παράταξη αποφάσισε μάλιστα την σύσταση κοινοβουλευτικής επιτροπής ώστε να εξετάσει γιατί και πως οδηγήθηκε η χώρα στα Μνημόνια αφήνοντας να εννοηθεί ότι ίσως προκύψουν και ποινικές ευθύνες για τις προηγούμενες κυβερνήσεις. Η αντιπαλότητα συνεχίζεται λοιπόν με ακόμη πιο έντονο τρόπο και οδηγείται σε μια νέα κορύφωση. Τι κέρδισε η χώρα από την αντιπαλότητα αυτή; Οικονομική αστάθεια, φόβο για επενδύσεις, μείωση προσλήψεων, ενίσχυση της κρίσης. Αλλά και

αδυναμία να εννοήσει και να αντιμετωπίσει τα προβλήματά της. Σύγχυση στην κοινή γνώμη για τις δυνατές λύσεις. Αποστασιοποίηση των πολιτών από κάθε στράτευση για την αντιμετώπισή του. Αντίθετα υπήρξε εκτεταμένη κινητοποίηση για να μην πραγματοποιηθούν μέτρα που έθιγαν συντεχνιακά συμφέροντα.

Από την αρχή της κρίσης η χώρα συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις με την Ευρωζώνη χωρίς δικό της σχέδιο αποκατάστασης μιας πορείας σταθεροποίησης και ανάπτυξης. Οι θέσεις της καθοριζόταν σε συνάρτηση με τις προτάσεις των δανειστών, την εγχώρια πολιτική κατάσταση, τις αντιδράσεις διαφόρων κοινωνικών ομάδων και την προσπάθεια περιορισμού του πολιτικού κόστους. Ήταν σε μεγάλο βαθμό βραχυπρόθεσμες και ευκαιριακές. Το ελληνικό πρόγραμμα χειρισμού της κρίσης ήταν και είναι ακόμη ασαφές. Ταυτίζουμε λογικές και παράλογες απαιτήσεις των δανειστών, προβάλλουμε κόκκινες γραμμές ακόμη και εκεί που μπορεί να υπάρξει συνεννόηση. Κυρίως έχουμε φόβο να προωθήσουμε τις αλλαγές που είναι αναγκαίες για να τελειώνουμε με την οικονομική σπατάλη, τις πελατειακές και συντεχνιακές πρακτικές. Δεν είναι κατανοητό γιατί η κυβέρνηση έχει συνδυάσει το μέλλον της χώρας με το χαμηλό ΦΠΑ που πληρώνουν οι επιχειρηματίες της Μυκόνου ή με τη διατήρηση των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων. Οι δυσκολίες για να πραγματοποιηθεί μια ορθολογική διαπραγμάτευση είναι γι' αυτό μεγάλες.

Η σημερινή κυβέρνηση αρνήθηκε την αναγκαιότητα ενός προγράμματος. «Οι τεκμηριωμένες και κοστολογημένες»

προτάσεις της είναι γενικότητες, επανάληψη εξαγγελιών σχεδόν όλων των προηγούμενων κυβερνήσεων. Μας βεβαιώνει ότι το πρόβλημα είναι πολιτικό και η λύση πρέπει να είναι πολιτική. Δεν χρειάζονται τεχνοκρατικές προσεγγίσεις, «τεχνικές διαπραγματεύσεις». Θεωρεί ότι η δραστική μείωση του χρέους και η άρση των περιορισμών που επέβαλε η Ευρωζώνη αποτελούν την εύκολη και σίγουρη λύση. Αποτελούν όμως και τη σίγουρη επανάληψη των δεκάδων χιλιάδων προσλήψεων, της αποδοχής των «δικαίων» αιτημάτων των φαρμακοποιών, των δικηγόρων, των φορτηγατζήδων, των ασύμβατων με την κοινοτική πολιτικών αγροτικών επιδοτήσεων, της αγοράς εξοπλισμών και οποιασδήποτε άλλης δαπάνης που εξυπηρετεί την ψηφοθηρία.

Ο τρόπος χειρισμού της διαπραγμάτευσης από την ελληνική πλευρά δημιουργεί το ερώτημα, αν η κυβέρνηση θέλει ή όχι μία λύση σε συνεργασία με την Ευρωζώνη. Μήπως προτιμά ένα αδιέξοδο που θα της επιτρέψει να χαράξει τη δική της διέξοδο; Καθεστώς το οποίο θα επιτρέψει σε μια χώρα να έχει νόμισμα το ευρώ αλλά να μην υπόκειται στις υποχρεώσεις της Ευρωζώνης αποτελεί ουτοπία. Η συνέπεια μιας αδυναμίας πληρωμών θα είναι η χρεοκοπία και μετά η δραχμή και στη συνέχεια η χρόνια καταστροφική φτώχεια. Η σημερινή ασάφεια βλάπτει τη χώρα, την οικονομία, τους πολίτες. Ανάκαμψη σε αβεβαιότητα δεν μπορεί να υπάρξει.

Δημόσιο χρέος στο ύψος του ελληνικού χρέους δεν μειώνεται σε λίγα χρόνια στο ύψος του 60% του ΑΕΠ, το επιτρεπτό μέγεθός του σύμφωνα με τις Συνθήκες. Για να μειωθεί η ανασφάλεια και να μην αναλώνεται το οποιοδήποτε πρωτογενές πλεόνασμα της

Ελλάδας μόνο στην πληρωμή του χρέους αλλά και για ανάπτυξη θα πρέπει να έχουμε μια συγκεκριμένη και μακροπρόθεσμη αντίληψη για πως θα πετύχουμε μία δίκαιη και αποτελεσματική λύση. Η λύση μπορεί να προκύψει με την βαθμιαία προσαρμογή προς τους στόχους που εξασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία της οικονομίας μας στο πλαίσιο της Ευρωζώνης. Η κατά στάδια προσέγγιση επιτρέπει την επίτευξη της σταθερότητας χωρίς επιδείνωση της κοινωνικής δυστυχίας. Μπορεί να επιδιωχθεί και η μερική διαγραφή του χρέους, που είχε προταθεί από το ΔΝΤ, αλλά συνάντησε την άρνηση των εταίρων μας.

Οριστική ρύθμιση του όλου προβλήματος αυτή τη στιγμή δεν είναι πιθανή. Οι δανειστές θα επιμείνουν η όποια αλλαγή των δανειακών συμβάσεων να είναι βαθμιαία. Θα υποχωρούν στο μέτρο που θα αποκτούν τη βεβαιότητα ότι θα τηρήσουμε τις υποχρεώσεις μας. Επιπρόσθετα τη θέση μας θα επηρεάσουν οι μελλοντικές ρυθμίσεις στην Ευρωζώνη αναγκαίες για την επίτευξη της αναπόφευκτης δημοσιονομικής ενοποίησης και συστηματικότερης οικονομικής διακυβέρνησης. Η απαραίτητη συμφωνία με τους εταίρους δεν μπορεί να επιτευχθεί ούτε με την συνέχιση της λιτότητας ούτε με την άρνηση δεσμεύσεων για την πρόληψη μιας νέας συσσώρευσης ελλειμμάτων. Προϋποθέτει μία ισορροπημένη κατανομή των κινδύνων και των βαρών σε ένα κλίμα συνεργασίας. Οι ιδεολογικές επικλήσεις, οι θορυβώδεις αρνήσεις και οι θεατρικοί θυμοί είτε από τη μία είτε από την άλλη πλευρά δεν βοηθούν.